

PAR ATLĪDZĪBAS NOTEIKŠANU VALDES LOCEKĻIEM

2013.gada 11.septembrī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija (Senāts) lietā Nr. A42874509 pieņēma rīcības sēdes lēmumu, kurā tika skaidrots, ka valdes locekļi ir tiesīgi pildīt dažādus pienākumus, nenodibinot darba tiesiskās attiecības ar sabiedrību.

2013.g. lietas Nr. A42874509 būtība:

- VID konstatēja, ka valdes locekļi ir pildījuši arī grāmatveža pienākumus. Valdes priekšsēdētājs gandrīz gadu bija kārtojis sabiedrības grāmatvedību bez atlīdzības, bet pēc tam grāmatveža pienākumus pildīja otrs valdes loceklis, kuram bija noteikta mēneša atlīdzība Ls 40 apmērā.
- Pirmajā gadījumā VID konstatēja, ka pieteicēja ir nodarbinājusi valdes priekšsēdētāju grāmatveža amatā, nenoslēdzot par to darba līgumu un neaprēķinot darba samaksu.
-
- Otrajā gadījumā tika konstatēts, ka valdes loceklim noteiktā atlīdzība ir mazāka kā Ministru kabineta noteiktā minimālā darba alga.
- Attiecīgi abos gadījumos tika veikts iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu (VSAOI) uzrēķins.

AT Senāta secinājumi lietā Nr.A42874509

Lietā nav konstatējams, ka:

ˆ valdes locekļi būtu uzņēmušies kārtot grāmatvedību bez maksas, lai izvairītos no sociālo iemaksu vai nodokļu maksājumu veikšanas;

ˆ valdes loceklis kā darbinieks varētu būt pakļauts noteiktai darba kārtībai un darba devēja norādījumiem, jo valdes loceklis ir sabiedrības augstākā amatpersona, kura pati nosaka darba kārtību uzņēmumā;

AT Senāta viedoklis lietā Nr.A42874509

Lietā nav konstatējams, ka:

ˆ valdes loceklis, uzdodot sev kārtot grāmatvedību, būtu ar sabiedrību vienojies par būtiskajiem darba līguma nosacījumiem, kas liecinātu par faktisku darba attiecību pastāvēšanu;

ˆ Komerclikums ļauj sabiedrības valdes locekļiem nenoteikt Darba likumā noteikto minimālo darba samaksas apmēru.

AT Senāta un Administratīvās apgabaltiesas viedoklis lietā Nr.A42874509:

Tiesa norāda, ka:

ˆ Valdes loceklis ir sabiedrības vadītājs, kurš pats nosaka darba kārtību.

ˆ Līdz ar to nav konstatējams darba devēja un darbinieka pakļautības elements, kas ir viens no noteicošajiem, lai konstatētu darba tiesisko attiecību pastāvēšanu.

Valde kā sabiedrības izpildinstitūcija vada un pārstāv sabiedrību, pārvalda tās mantu un rīkojas ar tās līdzekļiem.

ˆ Valdei savi pienākumi ir jāpilda kā krietnam un rūpīgam saimniekam.

ˆ Tas nozīmē, ka valdes loceklim ir jānodrošina sabiedrības darbības atbilstība likumiem, jārīkojas sabiedrības vislabākajās interesēs savlaicīgi un bez liekas kavēšanās.

SECINĀJUMS:

Šo iemeslu dēļ darba līgums nav piemērotākais tiesiskais instruments, lai noteiktu valdes locekļu tiesības un pienākumus viņa pilnvaru laikā.

Šie apsvērumi ir jāņem vērā arī VID, vērtējot tiesiskās attiecības, kas veidojas starp sabiedrību un tas valdes locekļiem.

Papildus informācija:

01.12.2015. telefoniski (kā zvērināta revidente Nelda Janoviča) sazinājos ar Valsts Darba inspekcijas (VDI) konsultatīvās daļas vadītāju Zaigu Strodi, kas apstiprināja, ka ar valdes locekli NAV jāslēdz Darba līgums, neatkarīgi no šī valdes locekļa veiktajiem citiem pienākumiem (t.sk. šoferis, pārdevējs, preču saņēmējs u.tml.).

Vienlaicīgi Z.Strode informēja, ka apmēram divi gadi iepriekš likumdevējs tikās ar Tieslietu ministriju un Labklājības ministriju (VDI) un VID, kur VID bija vienīgais, kas gribēja pastāvēt par Darba līguma noslēgšanas pienākumu iepriekš minētajos gadījumos, bet VID nācās piekāpties, jo tam nebija un nav juridiska pamatojuma un likums nav šādi veidots.

Secinājums – šīs zināšanas izmantot, lai pareizi noformētu darba attiecības ar valdes locekļiem, īpaši ņemot vērā nosacījumu, ka Darba līgums paredz atvaļinājuma apmaksu....

VID pārbaudes gadījumā atsaukties uz Senāta spriedumu, VDI pamatoto un ieteikt inspektoriem pirms pārbaudes turpināšanas (un secinājumu izdarīšanas) pārrunāt šo jautājumu ar VID juridisko daļu (juristi šo tēmu pietiekami labi zina).

Faktiski VID jau nav likumīgu argumentu (likuma, pantu un punktu) uz ko balstīt savu viedokli par Darba līguma vajadzību. Tātad – tas viss ir komunikācijas un ieguldītā darba jautājums, ko aicinu aktīvi darīt, lai šo jautājumu Latvijā pilnībā sakārtotu un noņemtu no “darba kārtības”.

Vienlaicīgi atgādinu par Darba likuma 148.panta 1.daļas esamību, par darba laika uzskaiti:

- Jebkurā gadījumā ieteicams valdei u.c. vadošiem amatiem neveikt darba laika uzskaiti, jo to atļauj Darba likuma 148.panta 1.daļa attiecībā uz vadošiem darbiniekiem (skat. arī Darba likums ar komentāriem).
- DL 148.p.1.d.: «.... var neattiecināt uz situācijām, kad, ievērojot attiecīgā darba vai nodarbošanās īpatnības, darba laika ilgums netiek mērīts vai iepriekš noteikts vai to var noteikt paši darbinieki. **Minētajos gadījumos nav jāveic darba laika uzskaitē.**»

Komentāri – direktīva, attiecas uz:

a) **vadošiem** administratīviem darba ņēmējiem vai citām personām, **kam ir autonomas lēmumu pieņemšanas pilnvaras**(tātad – valdi jo īpaši);

b) ģimenē strādājošiem;

c) darba ņēmējiem, kas pilda pienākumus reliģiskās ceremonijās baznīcās un reliģiskās kopienās.”

Cieņā,

Nelda Janoviča

07.12.2015.